

УДК 35.088.6

О.С. Продаєвич

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Виходячи з принципу професіоналізму і компетентності державної служби, державні службовці зобов'язані постійно підвищувати свою професійну кваліфікацію (стаття 10 Закону «Про державну службу» [1]). В свою чергу держава створює державним службовцям умови для навчання і підвищення кваліфікації у відповідних навчальних закладах (стаття 29 Закону).

Таким чином підготовка і підвищення кваліфікації державних службовців є важливим елементом інституту проходження державної служби. Одночасно професійна підготовка і підвищення кваліфікації відіграють важливу роль при атестації державних службовців, конкурсному відборі, оцінці якості діяльності державних службовців, присвоєнні рангів тощо [2].

Одним з основних напрямків адміністративної реформи в Україні є створення нової системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців, готових до впровадження нововведень і нести відповідальність за прийняті рішення, які володіють необхідними знаннями та з повагою ставляться до історичного розвитку країни. Першими кроками щодо створення такої системи стало прийняття ряду нормативно-правових актів, направлених на вирішення вказаних завдань: указів Президента «Про Стратегію реформування системи державної служби» [3] і «Про Комплексну програму підготовки державних службовців» [4], постанова КМУ «Про затвердження наукової програми розвитку державної служби та вдосконалення державного управління» [4]. Аналіз названих нормативних актів вирізняють необхідність проведення наступних заходів:

- забезпечення випереджаючого характеру змісту навчання з урахуванням перспектив розвитку держави, вдосконалення завдань і функцій її органів;

- запровадження цільової спрямованості навчання на основі дотримання державних освітніх стандартів, гнучкості застосування всіх видів, форм і методів навчання, досягнення інтенсифікації та оптимізації навчального процесу;

- удосконалення підготовки та підвищення кваліфікації кадрового резерву та новопризначених державних службовців;

- розширення підготовки та перепідготовки державних службовців за спеціальністю «Державна служба» та за спеціалізаціями з економіки, права, а також соціальної, гуманітарної та кадрової політики;

- оптимізація мережі навчальних закладів різних форм власності, які здійснюють підготовку спеціалістів для державної служби;

- запровадження дистанційного навчання, що дасть можливість розширити коло державних службовців, які професійно підвищують кваліфікацію без відриву від роботи;

— забезпечення єдиного навчально-методичного управління та координацію практичної діяльності всіх структурних елементів системи. (Стратегія реформування державної служби).

Важливе значення, як для юридичної науки, так і для практики, має розмежування понять «підготовка», «перепідготовка», «підвищення кваліфікації».

Професійна підготовка державних службовців – це здобуття освіти відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, магістра за спеціальностями, спрямованими для професійної діяльності на державній службі, а також навчання в аспірантурі, докторантурі Української Академії державного управління при Президентові України, інших навчальних закладах або наукових установах за спеціальностями освітньої галузі «Державне управління»; навчання за програмами функціональної спеціалізації «Державна служба», здобуття вищої освіти за спеціальностями інших галузей, спрямованих на діяльність у певній сфері державного управління [2]. Професійна підготовка являє собою процес, направлений на систематичне зростання знань, навичок, умінь державних службовців.

Професійна підготовка управлінських кадрів для зайняття посад, віднесених до вищих категорій (управлінської еліти), забезпечується Українською Академією державного управління при Президентові України, її регіональними інститутами та вищими навчальними закладами, в першу чергу національними, а також шляхом захисту наукових дисертацій з проблематики державного управління та державної служби.

Перепідготовка державних службовців – це здобуття освіти відповідного рівня спеціаліста, магістра за іншою спеціальністю в межах, як правило, відповідної галузі знань.

Підвищення кваліфікації державних службовців – це навчання з метою оновлення та розвитку умінь і знань, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності на державній службі [2]. Підвищення кваліфікації державних службовців здійснюється у разі:

- зарахування до кадрового резерву;
- прийняття на державну службу;
- зайняття посади вищої категорії (протягом першого року);
- перед черговою атестацією державного службовця;
- наявності виробничих потреб.

Відповідно до Указу Президента України від 30 травня 1995 року «Про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців» [4], в Україні утворено Національну Академію державного управління при Президентові України, яка входить до системи органів державної виконавчої влади і забезпечує підготовку державних службовців та підвищення їхньої кваліфікації. Її статус визначається Положенням про Академію, затвердженого Указом Президента України від 21 вересня 2001 р. [4].

Згідно з цим Положенням, Академія є головним державним вищим навчальним закладом у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, підзвітним Президентові України.

Основними завданнями Академії є:

— підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування для роботи на посадах I–IV категорій та відповідного кадрового резерву;

— підвищення кваліфікації керівників підприємств, установ і організацій, що є в державній власності, посади яких належать до I–II номенклатурних груп;

— підготовка науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації в галузі науки «Державне управління» за державними замовленнями, а також на основі договорів з юридичними і фізичними особами;

— проведення фундаментальних та прикладних наукових досліджень з проблем державного управління, місцевого самоуправління;

— надання експертно-консультативних, інформаційно-аналітичних, науково-методичних та інших послуг з питань теорії і практики державного управління та місцевого самоврядування;

— участь у розробленні вимог до змісту і обсягу освітньо-кваліфікаційного рівнів та програм навчання державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування і керівників державних підприємств, установ, організацій, науково-методичного забезпечення оцінки їх професійної придатності, атестації;

— організація та розвиток міжнародного співробітництва з професійного навчання та наукових досліджень у галузі державного управління, місцевого самоврядування.

До складу Академії входять регіональні інститути державного управління (Дніпропетровський, Львівський, Одеський, Харківський).

Прийом до вищих навчальних закладів на навчання за освітньо-професійними програмами підготовки магістрів державного управління здійснюється відповідно до Постанови КМУ від 26 травня 2005 р. «Про затвердження Положення про порядок прийому осіб на навчання за освітньо-професійними програмами підготовки магістрів за спеціальністю «Державна служба» в освітній галузі «Державне управління» та працевлаштування випускників» [4] та Постанови КМУ від 14 квітня 2004 р. «Про затвердження положень про прийом, стажування слухачів та працевлаштування випускників Національної академії державного управління при Президентові України, а також переліку органів, де проводиться стажування слухачів Академії [4]».

Для навчання за денною формою навчання приймаються особи, що:

— працюють в органах державної влади чи органах місцевого самоврядування, мають стаж державної служби або служби в органах місцевого самоврядування не менш як один рік, займають, як правило, посади п'ятої-сьомої категорії, не досягли 45 років;

— працюють в установах і організаціях, на які поширюється дія Законів України «Про державну службу» і «Про службу в органах місцевого самоврядування», та зараховані до кадрового резерву для прийняття на державну службу чи службу в органах місцевого самоврядування, мають загальний трудовий

стаж не менш як один рік після отримання освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, не досягли 45 років;

— закінчили у році вступу вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації та отримали диплом з відзнакою, не досягли 35 років (за рекомендацією державної екзаменаційної комісії вищого навчального закладу).

Література

1. Відомості Верховної ради України. – 1993. – № 52. – Ст. 490.
2. Ківалов С.В., Біла Л.Р. Державна служба в Україні: підручник. – Одеса: Юридична література, 2003. – С. 250.
3. Урядовий кур'єр. – 2000. – 19 квітн.
4. //hppt://zakon1.rada.gov.ua

УДК 34

В.В. Завальнюк

ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ЯК НАУКИ ТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На початку ХХІ століття сучасна теорія держави і права переживає етапний момент свого розвитку. Йде інтенсивне осмислення накопиченого теоретичного багажу, формуються нові ідеї і погляди, відбувається поворот науки у бік різних областей людської діяльності. В цьому контексті задача всебічного аналізу і рефлексії результатів розвитку вітчизняної науки права стає все більш актуальною. Світова цивілізація вступила в третє тисячоліття, і це висуває не тільки суто раціональні критерії змісту наукових результатів, але і особливі, раніше нові методи, морально-етичні і гуманістичні критерії оцінки пройденого шляху.

Соціальні реформи сприяють зміні соціального і культурного життя України. Це підштовхнуло учених-юристів активно зайнятися об'єктивним аналізом наукових підстав юриспруденції, висуненням нових юридичних ідей і парадигм. Суспільству перехідного типу, як відзначає О.Е. Кутафін, особливо важливо знайти точні орієнтири для розвитку вітчизняної юридичної науки [1, 99]. Тому стало питання про необхідність вивчення людини як соціальну істоту в його правових проявах, вимірюваннях, характеристиках. Саме людину, його функціонування

Предмет юридичної антропології набагато багатше, ніж його собі уявляють окремі представники даного наукового напрямку [2, 43]. В їх інтерпретації юридична антропологія – це і по методах наукового дослідження, і по його предмету – юридична етнографія, тобто наука, що вивчає правовий спосіб життя різних народів земної кулі. З цим згодитися ніяк не можна, бо юридична антропологія поліструктурна. Це означає, що в руслі науки без особливих зусиль